

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Jasmin Koskela

Osuustoiminta hyvinvointivaltiossa

Osuustoiminta hyvinvoinnin tuottajana

Johtamisen akateeminen yksikkö
Julkisen toiminnan johtamisen
kandidaatintutkielma
Hallintotieteiden
kandidaattiohjelma

Vaasa 2026

VAASAN YLIOPISTO**Johtamisen akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Jasmin Koskela		
Tutkielman nimi:	Osuustoiminta hyvinvointivaltiossa : Osuustoiminta hyvinvoinnin tuottajana		
Tutkinto:	Hallintotieteiden kandidaatti		
Oppiaine:	Julkisen toiminnan johtaminen		
Työn ohjaaja:	Mikko Karhu		
Valmistumisvuosi:	2026	Sivumäärä:	34

TIIVISTELMÄ:

Osuustoiminnalla on merkittävä rooli suomalaisen hyvinvoinnin rakentamisessa, ja sen merkitys korostuu nykyisessä hyvinvointivaltion murrosvaiheessa. Julkisen sektorin resurssipaineet, väestön ikääntyminen sekä palvelutarpeiden laajentuminen ovat lisänneet tarvetta uusille toimintamalleille, jotka täydentävät perinteisiä julkisia palveluita. Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää osuustoiminnan vaihtoehtoisia ja usein yhteisölähtöisiä tapoja tuottaa palveluita hyvinvointivaltiossa sekä tarkastella osuustoiminnan roolia hyvinvoinnin tuottajana suhteessa julkiseen toimintaan.

Tutkielma on toteutettu kirjallisuuskatsauksena, jossa tarkastellaan osuustoiminnan keskeisiä periaatteita, arvoja ja toimintalogiikkaa sekä verrataan niitä julkisen toiminnan lähtökohtiin. Lisäksi tutkielmassa analysoidaan hyvinvointivaltion kehitystä, siihen kohdistuvia yhteiskunnallisia haasteita sekä sitä, millä tavoin osuustoiminta voi osallistua hyvinvointivaltion tehtävien toteuttamiseen ja täydentää julkista palvelutuotantoa. Tarkastelussa korostuvat erityisesti yhteiskuntavastuun, monitoimijaisuuden, yhteisölähtöisyyden ja hyvinvointivaltion muutoksen näkökulmat. Tutkielmassa hyvinvoinnin tuottamista tarkastellaan yhä monitoimijaisempana kokonaisuutena, jossa palveluiden järjestämisestä ja hyvinvoinnin edistämisestä näyttää tulevaisuudessa jakautuvan yhä enemmän julkisen sektorin lisäksi myös muille yhteiskunnallisille toimijoille.

Tutkielman keskeisenä johtopäätöksenä voidaan esittää, että osuustoiminta näyttäytyy hyvinvointivaltion ja yhteiskuntavastuun kontekstissa erityisesti tilanteissa, joissa julkinen sektori ei yksin kykene vastaamaan väestön kasvaviin ja monimuotoistuviin palvelutarpeisiin. Samalla sen rooli tuo esiin jännitteitä, jotka liittyvät markkinaehtoisen toiminnan ja hyvinvointivaltion normatiivisten tavoitteiden yhteensovittamiseen. Tutkimuksen perusteella osuustoiminta ei näyttäydy julkista sektoria korvaavana toimijana, vaan ennen kaikkea sitä täydentävänä ja osin uudistavana toimintamuotona, jossa korostuvat paikallisuus, sen identiteetti ja yhteisöllinen hyvinvoinnin tuottaminen.

AVAINSANAT: Hyvinvointivaltio, osuustoiminta, julkinen sektori, yhteiskuntavastuu

Sisällys

1	Johdanto	4
2	Hyvinvointivaltio	7
2.1	Hyvinvointivaltion keskeiset haasteet ja tulevaisuus	9
2.2	Yhteiskuntavastuu	12
2.3	Yhteiskuntavastuu osana hyvinvointivaltiota	13
3	Osuustoiminta hyvinvoinnin tuottajana	16
3.1	Osuustoiminnan rooli hyvinvointivaltiossa	17
3.2	Osuustoiminnan tulevaisuus	23
4	Johtopäätökset	26
5	Lähteet	28

1 Johdanto

Suomi on perinteisesti ollut yksi pohjoismaisista hyvinvointivaltioista, joka kohtaa nykyisessä yhteiskunnassamme merkittäviä haasteita, kuten väestön ikääntymisen, julkisen talouden kestävyysvajeen sekä kasvavan palveluntarpeen (Valtiovarainministeriö, 2023 s. 1). Hyvinvointivaltion kyvystä vastata tulevaisuudessa yhteiskuntamme tarpeisiin käydään laajaa yhteiskunnallista keskustelua, ja esiin on noussut tarve kehittää vaihtoehtoisia toimintamalleja perinteisen julkisen ja yksityisen sektorin rinnalle (Anttonen ym., 2012, s. 306; Valtioneuvosto, 2023, s. 39). Näin ollen korostuu erityisesti julkisen ja yksityisen sektorin rajapintoihin sijoittuvien toimijoiden, kuten osuuskuntien merkitys hyvinvoinnin tuottajina sekä niiden mahdollisuudet toimia yhteiskuntavastuullisesti.

Hyvinvointivaltion tulevaisuus on nostanut yhteiskunnassamme esiin kysymyksiä siitä, miten hyvinvointipalvelut voidaan turvata myös tulevaisuudessa. Saaren (2017, s. 40–42) mukaan hyvinvointivaltion arvioinnissa korostuu erityisesti sen rahoituspohjan turvaaminen sekä järjestelmän toimivuus. Eriarvoisuus on muodostunut keskeiseksi teemaksi yhteiskunnallisessa keskustelussa. Esimerkiksi Saari (2011, s.318–320) tarkastelee eriarvoisuutta suhteessa hyvinvointivaltion kehitykseen sekä siihen liittyviin poliittisiin ratkaisuihin. Ajankohtaisena esimerkkinä on vuonna 2023 voimaan astunut sosiaali- ja terveystalouden rakennemuutos, jonka myötä vastuu palvelujen järjestämisestä on siirtynyt kunnilta hyvinvointialueille.

Aiemmassa tutkimuksessa hyvinvointivaltion roolia ja palveluiden rakennetta on tarkasteltu laajasti erityisesti julkisen ja yksityisen sektorin näkökulmista. Sen sijaan osuustoiminnan rooli hyvinvoinnin tuottajana erityisesti julkisen sektorin rajapinnoilla, on tutkimuksissa jäänyt vähäiselle huomiolle. Tämän takia tutkimuksen tavoitteena on tarkastella osuustoiminnan mahdollisuuksia tarjota kiinnostavan, mutta vielä osin alitutkitun lähestymistavan hyvinvointivaltion tukemiseen. Tutkimuksessa pyritään

vastaamaan kysymykseen siitä, millainen osuuskunnan rooli voisi olla aikana, kun perinteinen hyvinvointivaltiomme on uhattuna.

Aihetta tarkastellaan hallintotieteellisestä ja kauppatieteellisestä näkökulmasta, erityisesti julkisen ja yksityisen sektorin rajapintojen näkökulmasta. Tämän tarkastelun keskiössä ovat osuustoiminnan mahdollisuudet osallistua perinteisesti julkiselle vallalle kuuluvien tehtävien toteuttamiseen yhteiskuntavastuullisella tavalla.

Yhteiskunnallista toimintaa on perinteisesti jäsennetty sektorijaon avulla. Sektorijaossa erotetaan julkinen sektori (valtio, kunnat ja seurakunnat), yksityinen sektori (elinkeinoelämä), kolmas sektori (kansalaisyhteiskunta) sekä neljäs sektori (kotitaloudet) (Mäenpää & Faehnle, 2021, luku 6, Kansalaisyhteiskunnan rakenne ja dynamiikka). Tarkastelun perusteella voidaan havaita, että sektorien välillä on perinteisesti nähty rajoja, mutta käytännössä niiden välille muodostuu erilaisia rajapintoja ja yhteistyömuotoja hyvinvoinnin tuottamisessa.

Julkisella sektorilla on keskeinen rooli kansalaisten hyvinvoinnin tuottajana ja turvaajana. Hyvinvointialueiden ja kuntien vastuulle kuuluu palveluiden järjestäminen, kuten sosiaali- ja terveyspalveluiden, koulutuksen sekä erilaisten sosiaaliturvan muotojen tarjoaminen (Valtiovarainministeriö, n.d.; Sosiaali- ja terveysministeriö, 2026). Julkisen toiminnan tavoitteena on varmistaa palvelujen yhdenvertainen saatavuus sekä vastata yhteiskunnallisiin tarpeisiin, jotka eivät toteudu oikeudenmukaisesti tai riittävästi markkinoiden avulla. Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 1 § ja 2 § edistävät yhdenvertaisuuden toteutumista, niin julkisessa kuin yksityisessä toiminnassa. Sosiaali- ja terveysministeriön (2021, s.3) mukaan hyvinvoinnin tuottaminen ei kuitenkaan rajaudu ainoastaan julkisen sektorin toimintaan, vaan siihen osallistuvat myös muut yhteiskunnan toimijat.

Tämän vuoksi on tarpeen pohtia kestäviä yhteistoiminnan muotoja. Osuustoiminta liiketoimintamallina on suomalaisille melko vieras verrattuna pörssiyrityksiin, mutta

osuustoiminta on tästä huolimatta varsin menestynyt taloudellinen toimija ja merkittävä työllistäjä yhteiskunnassa. Pellervon (2024) mukaan jopa 10 suomalaista osuustoimintayritystä sijoittuu maailman 300 suurimman osuustoimintayrityksen joukkoon. Tämän vuoksi tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää osuustoiminnan ilmiötä sekä sen tulevaisuuden mahdollisuuksia.

Tässä kandidaatintutkielmassa tavoitteena on avata kysymystä siitä, miksi ja mihin tarvitsemme osuustoimintaa. Aihe on ajankohtainen tilanteessa, jossa perinteinen hyvinvointivaltiomme kohtaa monia haasteita. Osuustoiminta on liiketoimintamalli, joka yhdistää taloudellisia ja yhteiskunnallisia tavoitteita. Tässä tutkielmassa huomio on nimenomaan suunnattu ajatukseen siitä, mitä mahdollisuuksia osuustoiminta avaa julkisen vallan usein hoitamien tehtävien hoidolle yhteiskuntavastuullisella tavalla. Tutkin, miten osuuskunnat voivat tuottaa hyvinvointia yhteiskuntaan tai millainen osuuskunnan roolin tulisi tai voisi olla aikana, jolloin perinteinen hyvinvointivaltio on uhattuna. Tutkielma on toteutettu kirjallisuuskatsauksena, jossa tarkastellaan aiempia tutkimuksia, teoreettisia näkökulmia ja tutkimustuloksia. Tutkielman tutkimusongelma on seuraava:

Tutkimusongelman rajaamista ja tarkentamista helpottaa tutkimuksen yhteiskuntavastuullinen tarkastelukulma. Tutkielman tutkimuskysymys on: mitä hyvinvointivaltiolla tarkoitetaan ja miten osuustoiminnan keinoin voidaan tukea hyvinvointivaltiota?

Tutkielmassa on hyödynnetty tekoälyä (ChatGPT) kieliäsun parantamiseen sekä joidenkin käsitteiden suomentamiseen. Tekoälyä on käytetty näihin tarkoituksiin esimerkiksi sivuilla 12–15.

2 Hyvinvointivaltio

Hyvinvointivaltio on hyvin laaja termi, joka pitää sisällään tiettyjä peruspiirteitä, joita tarkastelen seuraavaksi sosiaalisten elementtien avulla. Pohjoismaisessa perinteisessä hyvinvointivaltiomallissa yksilön hyvinvoinnin tukeminen elämän eri vaiheissa nähdään yhteiskunnan yhteisenä pääomana ja hyvän elämän perustana, joka rahoitetaan kollektiivisen verotuksen kautta. Hyvinvointivaltiomallin keskeinen idea perustuu universaaleihin periaatteisiin, kuten julkiseen terveydenhuoltoon, koulutukseen ja sosiaaliturvaan. Pohjoismaissa tätä on luonnehdittu yhteiskuntajärjestelmäksi, jossa julkiset palvelut vastaavat väestön monikerroksisiin tarpeisiin kattavasti vähimmäistason sijaan (Andersen, 2008 s. 402).

Suomessa hyvinvointivaltion rakentuminen alkoi erityisesti toisen maailmansodan jälkeen, jolloin 1950-1970-luvuilla sosiaaliturvaa sekä sosiaali- ja terveyspalveluja laajennettiin osaksi julkisen vallan vastuuta kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisessa (Saari, 2005; Sosiaali- ja terveysministeriö, n.d.) Sittemmin 1990-luvulla ja 2000-luvulla hyvinvointivaltiota on alettu tarkastella vahvemmin kilpailuvalltion näkökulmasta, jossa sosiaalipoliittisia ratkaisuja perustellaan taloudellisen tehokkuuden, työllisyyden edistämisen sekä julkisen talouden kestävyuden näkökulmista (Kananen, 2017, s. 13-15)

Hyvinvointivaltiota voidaan lähestyä myös arvopohjaisena ja poliittisena kokonaisuutena, jossa valtiolla on vastuu väestön sosiaalisten riskien hallinnasta lainsäädäntöön perustuvien ja kansalaisia kattavien sosiaaliturvajärjestelmien avulla. Hyvinvointivaltion keskeinen tehtävä on ollut resurssien uudelleenjakoa ja yhteiskunnallinen sääntely, joiden avulla turvataan yksilön toimeentulo tilanteissa, joissa markkinat eivät yksin tarjoa riittävää turvaa, kuten työttömyyden, sairauden tai vanhuuden aikana. Hyvinvointivaltio tasaa markkinoiden tuottamaa eriarvoisuutta ja vähentää yksilön taloudellisen aseman riippuvuutta hyvinvoinnin ehtona (Saari, 2005, s. 26–29).

Julkunen (2017, s. 31) mukaan hyvinvointivaltiota voidaan lähestyä sekä institutionaalisisena järjestelmänä että yhteiskunnallisena arvona, jossa julkinen sektori pyrkii tasapainottamaan markkinoiden aiheuttamia eriarvoisuuksia sosiaalipoliittisten ratkaisujen, kuten tulonsiirtojen, sosiaaliturvan ja julkisten palveluiden avulla. Määritelmän perusteella hyvinvointivaltio nähdään moniulotteisena kansalaisten hyvinvoinnin turvaajana.

Pohjoismaista hyvinvointivaltiomallia on perinteisesti kuvailtu onnistuneena yhteiskuntamuotona, jonka tavoitteena on tarjota kansalaisille korkea elintaso, oikeus sosiaaliturvaan sekä sosiaalisten eriarvoisuuksien tasoittaminen (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2017). Pohjoismainen hyvinvointimallin onnistuneisuus on näkynyt sen institutionaalisisissa rakenteissa, joissa valtion roolina on ollut perheiden tukeminen julkisten palvelujen ja etuuksien keinoin. Hyvinvointivaltiolla ei tarkoiteta ainoastaan varakasta yhteiskuntaa, vaan sen piirteinä ovat naisten työelämän yhdenvertaisuutta edistävät ratkaisut, joissa julkisen sektorin roolina on tarjota esimerkiksi päivähoitoa, neuvolapalveluita ja taloudellista tukea, mikä on heijastunut yhteiskunnassa perheiden hyvinvointiin sekä naisten työmarkkinaosallistumiseen (Kangas ja Palme, 2005 s. 138–141).

Hyvinvointivaltion toteutuminen perustuu julkisen toiminnan ja julkisen vallan rakenteisiin, minkä vuoksi käsittelen julkisen toiminnan käsitettä tarkemmin. Julkista toimintaa tarkastellaan tässä tutkielmassa julkisen politiikan näkökulmasta. Harisalon ja muut (2007, s. 23–25) mukaan julkinen toiminta voidaan käsitteellisesti ymmärtää julkisena politiikkana (public policy). He erottavat toisistaan julkisen toiminnan terminä ja julkisen politiikan käsitteenä, jossa on kyse julkisen vallan tietoisista valinnoista siitä, miten yhteiskunnallisiin kysymyksiin vastataan osana valtion ja kuntien hallinnollista kokonaisuutta.

Julkinen toiminta voidaan käsitteellisesti ymmärtää julkisena politiikkana, sen toteutuminen edellyttää myös oikeudellista perustetta. Johansson ja muut (2022, s. 35)

mukaan julkinen valta on organisoitu vallanjakoperiaatteen mukaisesti ja sen käytön on perustettava lakiin. Suomen perustuslaki (731/1999), määrittelee julkisen vallankäytön. Perustuslain mukaan julkista valtaa käyttävät viranomaiset ja muut laissa säädetyt toimijat, sekä merkittävää julkisen valtaa sisältävät tehtävät voidaan antaa vain viranomaisille (PL 124§). Perusteltua on huomata, että julkinen toiminta ei ole ainoastaan poliittista päätöksentekoa. Leonin (1961, s. 62–63) mukaan julkista politiikkaa ohjaavan sääntelyn tulee olla yleisesti ennakoitavaa, soveltavaa, että yhdenvertaista.

2.1 Hyvinvointivaltion keskeiset haasteet ja tulevaisuus

Pohjoismainen hyvinvointivaltion käsite on laajentunut sen kipuillessa siirtymää kohti kilpailuvaltiota sekä perinteisenä nähdyn hyvinvointivaltion tullessa loppuun. Suomi on historiallisesti kehittynyt pohjoismaiseksi hyvinvointivaltioksi, jossa ihmisten hyvinvointi on rakentunut riittävään elintasaan ja julkisen sektorin palveluihin. Tällä viitataan kehitykseen, jossa valtion tehtäväksi on korostunut kansallisen kilpailukyvyyn vahvistaminen sosiaalipoliittisten tavoitteiden ohella (Nieminen, 2018, s.91). Hyvinvointivaltion haasteet eivät rajoitu pelkästään taloudellisiin ristiriitoihin, vaan liittyvät järjestelmän rakenteelliseen monimutkaisuuteen ja kykyyn vastata väestön tarpeisiin. Tämä korostaa tarvetta tarkastella hyvinvointivaltiota laajempaa yhteiskunnallisena kokonaisuutena eikä pelkästään julkisen talouden näkökulmasta (Van Gerven, 2024, s.418).

Hyvinvointivaltion kohtaamat yhteiskunnalliset muutokset ovat voimistuneet merkittävästi viime vuosikymmeninä, mikä näkyy myös sen keskeisissä haasteissa. Hämäläinen ja muut (2026, s. 9) tuovat esiin, että hyvinvointivaltion haasteet kytkeytyvät myös laajoihin yhteiskunnallisiin muutoksiin, mikä edellyttää hyvinvointivaltiolta kykyä huomioida erilaisten väestöryhmien tarpeet ja varmistaa palveluiden saatavuus. Hämäläinen ja muut (2026, s. 15–19) tuovat myös esiin, että keskeinen haaste liittyy kansalaisten osallisuuden toteutumiseen käytännössä, sillä osallistumismahdollisuudet

eivät suoraan johda todelliseen vaikuttamiseen. Tämä voi heikentää kansalaisten luottamusta hyvinvointivaltioon ja asettaa haasteita sen oikeudenmukaiselle toteutumiselle.

Hyvinvointivaltion haasteita ja tulevaisuutta tarkasteltaessa keskeiseksi kysymykseksi nousee sen kyky vastata taloudelliseen kestävyYTEEN, oikeudenmukaisuuteen ja osallisuuden välillä. Näiden eri nyanssien yhteensovittaminen määrittää pitkälti sen, millaiseen suuntaan hyvinvointivaltio kehittyy tulevaisuudessa. Saari (2024, s. 38–40) tarkastelee hyvinvointivaltion taloudellisia haasteita erityisesti suhdannevaihteluiden ja julkisen talouden rakenteiden näkökulmasta. Edellä kuvattujen yhteiskunnallisten muutosten lisäksi hyvinvointivaltion kestävyyttä voidaan tulkita haastavan talouden kehitykseen liittyvien tekijöiden, kuten julkisen talouden velkaantumisen avulla. Lisäksi Saari (2024) tuo esiin, että Suomen kaltaisen avoimen talouden alttius ulkoisille talousshokeille, kuten kansainvälisille kriiseille ja euroalueen yhteiselle rahapolitiikalle lisää taloudellista epävarmuutta ja vaikeuttaa julkisen talouden hallintaa.

Hyvinvointivaltioon kohdistuva kritiikki ei kuitenkaan rajoitu ainoastaan taloudellisiin tekijöihin, vaan ulottuu myös sen ideologisiin perusteisiin ja julkisen vallan toiminnan periaatteisiin. Yhtenä kritiikkinä on esitetty, että julkisen sektorin laajeneminen voi heikentää markkinoiden tehokkuutta ja rajoittaa yksilön vapautta samalla, kun päätöksenteon rakenteet voivat ylläpitää tehottomuutta. Lisäksi on tuotu esiin, että poliittiset ja hallinnolliset käytännöt voivat ohjata hyvinvointivaltion kehitystä suuntaan, jossa julkinen toiminta kasvaa tuottavuuden ja vaikuttavuuden jäädessä jälkeen. Talouskasvun hidastuminen ja erilaiset kriisit ovat lisänneet julkisen talouden painetta samalla, kun palveluihin kohdistuvat odotukset ovat kasvaneet (Julkunen, 2017, s. 48–49).

Hyvinvointivaltion tulevaisuuden näkökulmasta keskeiseksi kysymykseksi nouseekin julkisen talouden kestävyys, palveluiden saatavuus sekä kyky sopeutua ympäristön rakenteiden luomiin muutoksiin. Saari (2023, s.88–90) tuo esiin, että väestön

ikäntyminen ja institutionaaliset rakenteet ylläpitävät sosiaali- ja terveysmenojen kasvua samalla, kun korkea menotaso ja poliittisten kompromissien leimaama päätöksenteko lisäävät paineita julkisen talouden kestävyYTEEN. Saari korostaa, ettei ilmiöön ole yksiselitteisiä ratkaisuja, vaan korostaa ilmiön monimutkaisuutta sekä taloudellisten, institutionaalisten ja poliittisten tekijöiden välistä keskinäisriippuvuutta.

Hyvinvointivaltion haasteiden ohella on olennaista seurata myös sen kykyä sopeutua yhteiskunnallisiin muutoksiin. Saikkonen (2022, s.243) mukaan hyvinvointivaltion tulevaisuutta voidaan tarkastella sen muuttuvaan toimintaympäristöön sopeutumisen näkökulmasta. Tällöin hyvinvointivaltion tulevaisuuden edellytykset eivät nojaudu pelkästään olemassa olevien rakenteiden säilyttämiseen, vaan edellyttävät jatkuvaa uudistamista. Lisäksi yritykset ja julkinen sektori muodostavat keskinäisriippuvaisen kokonaisuuden, jossa hyvinvointivaltion tulevaisuus rakentuu julkisen vallan, yritysten ja muiden toimijoiden väliselle yhteistyölle. Yritystoiminta voi avata edellytyksiä hyvinvoinnin rahoitukselle, ja puolestaan hyvinvointivaltio vahvistaa taloudellisen toiminnan edellytyksiä eri toimijoille.

Tulevaisuuden näkökulmasta on huomioitava, ettei hyvinvointivaltiota voida tarkastella ainoastaan julkisen sektorin ja markkinoiden välisenä suhteena, vaan sen ohella keskeistä on kansalaisyhteiskunnan roolin vahvistuminen. Niemelä (2019, s. 20–22) mukaan järjestötoiminta tuottaa hyvinvointia ja vastaa sellaisiin yksilöllisiin ja paikallisiin hyvinvoinnin tarpeisiin, joihin julkiset palvelurakenteet eivät yksin kykene vastaamaan. Tämän perusteella julkinen sektori, yritykset ja kolmannen sektorin toimijat muodostavat keskenään hyvinvointivaltion tulevaisuutta tukevan järjestelmän.

2.2 Yhteiskuntavastuu

Tässä tutkimuksessa yrityksen yhteiskuntavastuulla (Corporate Social Responsibility, CSR), josta käytetään myös termiä yritysvastuu, viitataan yrityksen vastuulliseen toimintaan suhteessa taloudellisiin, sosiaalisiin ja ympäristövaikutuksiin.

Yhteiskuntavastuu (CSR) nähdään historiallisesti rakentuneena käsitteenä, ja termillä viitataan yrityksen vastuuseen suhteessa yhteiskunnallisiin odotuksiin. Carrollin (2021, s. 1259–1260) tarkastelussa yhteiskuntavastuu nähdään useista toisiinsa liittyvistä ulottuvuuksista, kuten yrityksen tavasta vastata yhteiskunnallisiin vaatimuksiin sekä toiminnan vaikutuksista. Käsitteestä voidaan erottaa vastuuseen liittyvät periaatteet, yrityksen tapa vastata yhteiskunnallisiin vaatimuksiin sekä vastuullisen toiminnan vaikutukset. Työ- ja elinkeinoministeriön (n.d.) mukaan yhteiskuntavastuu ei rajoitu pelkästään yritystoimintaan, vaan myös julkinen sektori voi toteuttaa yhteiskuntavastuuta toiminnassaan, kuten vastuullisten julkisten hankintojen kautta. Talvio ja Välimaa (2004, s. 37–41) jäsentävät yhteiskuntavastuun sosiaaliseen, taloudelliseen ja ekologiseen vastuuseen muodostaen vastuullisen toiminnan kokonaisuuden.

Yhteiskuntavastuu rakentuu sosiaalisten, eettisten ja ympäristöllisten näkökulmien kokonaisuudesta. Euroopan komission mukaan sillä viitataan yritysten vastuuseen niiden toiminnan yhteiskunnallisista vaikutuksista. Määritelmä perustuu vuoden 2011 strategiaan, sitä voidaan edelleen pitää ajankohtaisena, sillä Euroopan unioni on sittemmin laajentanut yhteiskuntavastuun sisältöä kestävyiden ja vastuulliseen liiketoimintaan liittyvien sääntelyiden avulla, kuten yritysvastuuraportointeja koskevan CSRD-direktiivin kautta velvoittaen yrityksiä raportoimaan kestävyys- ja vastuullisuusvaikutuksistaan (European Commission, 2011, s. 7–8).

Yhteiskuntavastuuta ei voida tarkastella pelkästään yksittäisen yrityksen toimintana, sillä se kytkeytyy yrityksen rooliin osana yhteiskuntaa. Yritysvastuun nähdään edistävän luottamusta ja yhteistyötä yhteiskunnassa, mikä puolestaan tukee taloudellista

toimintaa ja yhteiskunnan toimivuutta laajemmin. Lisäksi yhteiskuntavastuuta voidaan lähestyä sosiaalisen pääoman näkökulmasta, jossa yritykset toimivat erilaisten verkostojen, luottamuksen ja vuorovaikutuksen rakentajina. Tämän voidaan nähdä täydentävän hyvinvointijärjestelmää esimerkiksi rahoituksen ja palvelutuotannon kautta. Näin ollen yhteiskuntavastuu ei ole erillinen osa yritystoimintaa, vaan sitä voidaan pitää keskeisenä tekijänä yrityksen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisen hyvinvoinnin edistämässä (Juutinen, 2016, luku 1.3 Yritysvastuun yhteiskunnallinen merkitys).

2.3 Yhteiskuntavastuu osana hyvinvointivaltiota

Hyvinvointivaltion vastuu ei rajoitu ainoastaan julkiseen sektoriin, vaan vastuu hyvinvoinnin tuottamisesta jakautuu useiden eri toimijoiden kesken. Nykyisessä yhteiskunnassa toimintaa on jäsenneily perinteisen julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kautta, mutta näiden rinnalle on noussut myös neljäs sektori, joka korostaa kansalaislähtöistä ja yhteiskunnallisesti suuntautunutta toimintaa. Samalla yhteiskunnallisten ongelmien monimutkaistuminen on lisännyt tarvetta eri toimijoiden väliselle yhteistyölle. Hyvinvoinnin tuottaminen rakentuu kansalaisyhteiskunnan, julkisen sektorin sekä talouden ja yksityiselämän väliseen vuorovaikutukseen. Tämän kehityksen seurauksena vastuu hyvinvoinnin edistämisestä on hajautunut useiden toimijoiden muodostamaksi kokonaisuudeksi, jossa julkinen sektori toimii keskeisessä roolissa, mutta ei enää ainoana hyvinvoinnin tuottajana (Niemelä, 2019, s. 46–47).

Samankaltaista näkemystä hyvinvoinnin jakautuneesta vastuusta esittävät myös Rantamäki ja Jalonen (2026, s. 13–14). Heidän mukaansa hyvinvoinnin edistäminen muodostuu eri toimijoiden välisissä yhdyspinoissa, joissa vastuualueet, palvelut ja toimintatavat kytkeytyvät toisiinsa. Lisäksi he korostavat, että yhteistyön onnistuminen edellyttää toimijoiden välisten käytäntöjen selkeää yhteensovittamista. Edellä mainitun vuoksi hyvinvointivaltion nykyisessä tilanteessa korostuu yhä enemmän tarve rakentaa toimivia yhteistyörakenteita eri sektoreiden välille.

Yritysten roolia hyvinvoinnin tuottamisessa voidaan tarkastella yhteiskuntavastuun näkökulmasta, jossa yrityksen toiminta-ajatus rakentuu myös sosiaalisten ja yhteiskunnallisten vaikutusten tuottamiseen. Toisin sanoen hyvinvointivaltion vastuun hajautuessa myös yritysten vastuu hyvinvoinnin edistämässä on kasvanut. Euroopan unionin neuvoston (2023, s. 26–27) mukaan yhteisötalouden toimijat nähdään keskeisinä hyvinvoinnin edistäjinä, sillä ne luovat edellytyksiä työmarkkinoille erityisesti heikommassa asemassa oleville ryhmille. Lisäksi niiden toiminta tukee sosiaalista osallisuutta ja eriarvoisuuden vähentämistä sekä perustuu yhteistyölle julkisen sektorin kanssa, mikä mahdollistaa laaja-alaisemman yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemisen.

Yritysten rooli hyvinvoinnin tuottamisessa muodostuu niiden yhteiskuntavastuusta (CSR), jossa korostuu yritystoiminnan vaikutusten huomioiminen yhteiskunnan lisäksi myös eri sidosryhmiin. Ainoastaan taloudellisen arvon tuottamisen sijasta yrityksiltä odotetaan sellaista toimintaa, joka edistää yhteisöjen sosiaalista ja ympäristöllistä hyvinvointia. Tässä yhteiskuntavastuu konkretisoituu vastuullisuustoimina, joiden kautta yritykset tuottavat lisäarvoa yhteiskunnalle. Keskeistä ei ole ainoastaan toimien toteuttaminen, vaan myös niiden taustalla olevat motiivit: arvolähtöinen toiminta nähdään hyvinvointia edistävänä ja luottamusta rakentavana, kun taas strategisesti motivoitunut toiminta yhdistetään maineen vahvistamiseen ja kilpailukyvyn parantamiseen. (Akturanin, 2025, s. 208–210).

Edellä kuvattua yrityksen yhteiskuntavastuuta voidaan tarkastella teoreettisesta näkökulmasta CSR-käsitteen kautta. Corporate social responsibility (CSR) viittaa yritysten toimintaan, jonka tavoitteena on huomioida sen vaikutukset sekä sosiaalisiin että muihin sidosryhmiin yrityksen taloudellisten tavoitteiden lisäksi (Latif ja Saijjad, 2018). Kirjallisuudessa CSR nähdään moniulotteisena ja kompleksisena käsitteenä. CSR:n tarkastelussa esille nousee kolmen pilarin malli (Triple Bottom Line), joka jakaa yritysvastuun kolmeen pääulottuvuuteen: taloudelliseen, sosiaaliseen ja

ympäristövastuuseen. Taloudellinen vastuu liittyy yrityksen rooliin arvon tuottajana omistajille ja yhteiskunnalle, sosiaalinen vastuu kattaa työntekijöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnin, ja ympäristövastuu koskee yrityksen vaikutuksia luontoon. Lisäksi CSR:n käsitteen tulkinta on monimutkaista ja riippuvaista institutionaalisesta ja kulttuurisesta kontekstista. Pohjoismaisessa kontekstissa CSR heijastuu hyvinvointivaltion rakenteisiin, jossa yritykset toimivat osana yhteiskunnallista järjestelmää (Kangas ja muut., 2024, s. 2–4).

Wenzel ja muut (2025, s.1056–1057) mukaan yritysten yhteiskuntavastuu konkretisoituu erityisesti sidosryhmien osallistumisen kautta, jolloin vastuullisuus heijastuu organisaatioiden käytännön toimintaan, kuten päätöksentekoon ja vuorovaikutukseen. Käytännössä tämä tarkoittaa sidosryhmien huomioimista päätöksenteossa sekä osallistavien ja vuorovaikutteisten toimintamallien kehittämistä. Wenzel ja muut (2025) tutkimuksessa osallistuminen näyttäytyy osallistumisena, inklusiivisuutena sekä sidosryhmien vaikutusmahdollisuuksien vahvistamisena organisaation toiminnassa. Tällöin yritysvastuu näyttäytyy konkreettisesti siten, että yritykset vastaavat yhteiskunnallisiin odotuksiin ja osallistuvat hyvinvoinnin tuottamiseen.

Yritysvastuu ei kuitenkaan näyttäydy yksiselitteisenä tai ristiriidattomana ilmiönä, sillä yritysten toiminnan jatkuvuus perustuu taloudelliseen toimintalogiikkaan. Nielsenin ja Andersenin (2018, s.8–10) mukaan yritysvastuun varaan ei voida rakentaa ratkaisua yritystoiminnan haitallisten vaikutusten kompensoimiseksi, sillä yritysten toiminta perustuu taloudelliseen kapitalismiin ja voiton maksimointiin. Tämän perusteella yritysvastuu voidaan nähdä samanaikaisesti sekä liiketoiminnan ehtojen määrittämänä ilmiönä että yhteiskunnallisiin odotuksiin vastaavana käytäntönä.

3 Osuustoiminta hyvinvoinnin tuottajana

Osuustoiminta on yritystoiminnan muoto, jossa yritys on jäsentensä omistama ja demokraattisesti hallitsema (Laurinkari, 2014, s.9–12). Laurinkarin mukaan osuustoiminta ei kuitenkaan rajoitu pelkästään taloudelliseen toimintaan, vaan sitä voidaan tarkastella samanaikaisesti myös sosiaalisena yhteistoimintana. Sen keskeisenä tavoitteena on edistää jäsentensä yhteistä hyvinvointia esimerkiksi investoimalla paikallisiin palveluihin, tarjoamalla jäsenille taloudellisesti edullisia palveluita sekä tuottamalla taloudellista hyötyä jäsenyhteisölle. Keskeinen perinteisestä sijoittajaomisteisesta yritystoiminnasta poikkeava piirre on, että osuustoiminnan tavoitteena on ensisijaisesti jäsenten tarpeiden täyttäminen eikä voiton maksimointi (Köppä ja muut, 2026, s. 12). Yksi merkittävin osuustoiminnan muista yritysmuodoista erottavista piirteistä on sen kaksoisluonne, jossa se on yhtä aikaa jäsentensä omistama yhteisö ja hyvinvointia tavoitteleva organisaatio, jossa yhdistyvät samanaikaisesti taloudelliset tavoitteet (Puusa ja muut., 2016, s. 22–23).

Osuustoiminnan keskeisenä tavoitteena ei ole voiton maksimointi, edellyttää toiminnan jatkuvuus taloudellista kannattavuutta. Osuuskunnat toimivat markkinoilla muiden yritysten tavoin, mutta niiden tavoitteena on tehokkaan liiketoiminnan kautta tuottaa taloudellista hyötyä jäsenilleen myös pienemmillä paikkakunnilla (Pellervo, n.d.). Suomessa osuustoiminnan laaja yhteiskunnallinen merkitys ilmenee sen laajassa jäsenomistaja määrässä. Suomessa arviolta 90 prosenttia aikuisista on jäsenenä vähintään yhdessä osuustoimintayrityksessä, minkä perusteella osuustoimintamalli on laajasti jäsentensä omistamaa yritystoimintaa (OT-Vuosikirja 2024, s 10). Kansainvälisesti osuustoiminta on tunnustettu yritysmuoto, jonka toimintaa ohjaavat lainsäädäntö, kuten osuuskuntalaki, sekä International Cooperative Alliancen (ICA) määrittelemät ja kansainvälisesti hyväksytyt osuustoiminnan periaatteet (Osuuskuntalaki 421/2013; International Cooperative Alliance (ICA), n.d.).

Osuustoiminnan identiteetti sisältää seitsemän periaatetta, joista keskeisimpiä ovat demokraattinen jäsenhallinto sekä vapaaehtoinen ja avoin jäsenyys. Käytännössä tämä tarkoittaa, että jäsenyys on avoin kaikille eikä ketään voida pakottaa osuuskunnan jäseneksi tai rajata jäsenyyden ulkopuolelle syrjivin perustein (NCBA CLUSA, n.d). Käytännössä tämä ilmenee ”yksi jäsen, yksi ääni”-periaatteena, jossa päätösvalta ei ole riippuvainen sijoitetun pääoman määrästä (Karjalainen, 2002).

Osuuskunnissa jäsenillä on ainutlaatuinen asema, sillä jäsen on samanaikaisesti yrityksen asiakas, omistaja tai mahdollisesti työntekijä. Tästä osuustoiminnan piirteestä käytetään nimitystä kaksoisrooli (Laurinkari, 2022, s. 20). Edellä mainittujen periaatteiden ja toimintatapojen voidaan nähdä tukevan hyvinvoinnin tuottamista, sillä ihmislähtöinen ja demokraattinen toimintamalli edistää palveluiden kehittämistä käyttäjien tarpeista käsin sekä vahvistaa osallisuutta ja paikallista yhteisöllisyyttä.

3.1 Osuustoiminnan rooli hyvinvointivaltiossa

Osuustoiminnan jäsenlähtöinen toimintalogiikka tekee siitä kiinnostavan vertailukohtan julkiselle toiminnalle, sillä se tarjoaa vaihtoehtoisen tavan organisoida hyvinvoinnin tuottamista suhteessa perinteiseen julkiseen palvelumalliin. Osuustoiminnan hyödyt ilmenevät palveluiden saatavuutena, taloudellisena etuina sekä toiminnan jatkuvuutena myös voittopainotteisilla markkinoilla. Samalla osuustoiminnalla on laajempi yhteiskunnallinen merkitys, joka kytkeytyy hyvinvoinnin tuottamiseen paikallisella ja yhteisöllisellä tasolla.

Osuustoiminta perustuu ihmiskeskeiseen ja demokraattisesti ohjattuun taloudelliseen yhteistoimintaan. (Pellervo n.d.) mukaan toiminta-ajatus perustuu taloudelliseen yhteistyöhön, jossa korostuvat jäsenten yhteiset tarpeet. Osuustoiminta on osuutta yhteiseen toimintaan, jonka tavoitteena on tuottaa jäsenille taloudellista hyötyä palveluiden, kilpailukykyisten etujen sekä hyvinvoinnin muodossa. Suomessa osuustoiminnallisia yrityksiä ovat esimerkiksi osuuskunnat, osuuspankit ja keskinäiset

vakuutusyhtiöt, joiden toiminnan tavoitteena on tuottaa jäsenille pitkäaikaisia ja kestäviä hyötyjä (Pellervo, n.d.). Näitä toimintaperiaatteita voidaan tarkastella myös osuustoiminnan arvojen ja kansainvälisten määritelmien kautta.

Osuustoiminnan identiteetti perustuu kansainvälisen osuustoimintaliiton (ICA, 1995) määrittelemiin periaatteisiin, jotka ilmenevät jäsenomisteisuuden, vapaaehtoisuuden ja demokraattisen hallinnan kautta. Osuuskunnan tarkoituksena on tuottaa arvoa jäsenilleen vastaamalla heidän taloudellisiin, sosiaalisiin ja kulttuurisiin tarpeisiinsa. Osuustoiminnan arvot ja periaatteet luovat vankan arvopohjan, joka ohjaa organisaation toimintaa sekä päätöksentekoa. Osuustoiminnan arvot, kuten omatoimisuus, demokratia, solidaarisuus, oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, rehellisyys ja yhteiskunnallinen vastuu muodostavat osuustoiminnan ydinajatuksen ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi (Osuustoiminnan neuvottelukunta, 2008, s. 12-14).

International Cooperative Alliance (n.d.) määrittelee osuustoiminnan erityisyyden liiketoimintamallina pohjautuvan jäsenten yhteisiin tarpeisiin ja arvoihin, ei mahdollisimman suuriin voittoihin. Liiketoimintamallin kannattavuuden sijaan osuustoiminnan ytimessä olevat arvot, kuten demokratia, vastuunkanto ja kohtuullisuus. Osuustoiminnan ytimessä ovat kestävä talous, yhteinen hyvä ja kestävä tulevaisuus (ICA, n.d.). On huomattavaa, että sekä osuustoiminnan että julkisen toiminnan keskeisenä tavoitteena on hyvinvoinnin tuottaminen. Merkittävä ero muodostuu kuitenkin siitä, kenelle ja millä perusteella hyöty kohdistuu. Osuustoiminnassa tehokkaan liiketoiminnan kautta tuotetaan hyötyä jäsenyhteisölle, kun taas julkisessa toiminnassa hyvinvointia tuotetaan koko väestölle.

Edellä kuvattuja eroja voidaan tarkastella myös osuustoiminnan taustalla olevan ihmiskäsityksen kautta. Osuustoiminnan ihmiskuvan luonnetta kuvataan käsitteellä ”Homo cooperativus”, jossa yksilö nähdään taloudellisena toimijana, mutta samanaikaisesti myös yhteisöllisenä ja eettisesti vastuullisena jäsenenä. Tämä ihmiskuva eroaa perinteisestä taloustieteen ”homo oeconomicus”-mallista, jossa yksilön oletetaan

toimivan ensisijaisesti omaa etuaan maksimoivana rationaalisena toimijana (Laurinkari, 2017, s.21; Morner ja Wälder, 2013, s. 178–194).

Osuustoiminta rakentuu jäsenlähtöiselle ja yhteistyöhön suuntautuvalla toiminnalla, kun taas julkinen toiminta perustuu ensisijaisesti laajasti koko väestöä koskeviin lakisääteisiin velvoitteisiin ja julkisen edun toteuttamiseen. Suomen perustuslain (731/1999, 1§, 19§ ja 22§) mukaan julkisen toiminnan lähtökohtana on edistää kansalaisten yhteistä hyvinvointia, jossa julkisen vallan velvoite on turvata perusoikeuksien toteutuminen sekä järjestää hyvinvointipalvelut kaikille yhdenvertaisesti. Samalla sekä julkinen sektori että osuustoiminta kohtaavat nyky-yhteiskunnassa kasvavaa painetta tuottaa enemmän vähemmillä resursseilla, mikä paitsi heijastaa markkinatalouden tehokkuusvaatimuksia myös asettaa kysymyksen siitä, missä määrin hyvinvoinnin tuottamista voidaan tarkastella pelkästään taloudellisen tehokuuden näkökulmasta. Keskeinen ero toimintalogiikassa liittyy siihen, kenelle hyvinvointia tuotetaan ja millä perusteella: osuustoiminnassa toiminta kohdistuu jäsenyhteisöön, kun taas julkisessa toiminnassa kohderyhmänä on koko väestö. Näin ollen toimintamuotojen välinen ero ei liity tavoitteisiin vaan tapaan, miten hyvinvointia kohdennetaan.

Nykyisessä hyvinvointivaltion kehityksessä erilaiset toimintamallit voivat kohdata yhä konkreettisemmin käytännön tasolla. Julkisen sektorin resurssipaineet ja kasvavat palvelutarpeet ovat lisänneet tarvetta etsiä vaihtoehtoisia ja täydentäviä ratkaisuja, joiden kautta palveluita tuottaa tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Tässä yhteydessä osuustoiminta voidaan nähdä yhtenä mahdollisena toimintamallina. Morin (2014, s.330–334) mukaan osuuskuntien rooli ei rajoitu pelkästään jäsenten tarpeiden tyydyttämiseen, vaan niiden toiminta on kehittynyt kohti laajempaa yhteiskunnallista tehtävää, jossa palveluita tuotetaan myös koko yhteisön hyväksi, ja osuuskunnat voivat osallistua julkisten palvelujen tuottamiseen. Borzaga ja Galera (2016, s. 33–36) osoittavat, että sosiaaliset osuuskunnat ovat monissa yhteiskunnallisissa tilanteissa syntyneet täydentämään julkista palvelujärjestelmää tuottamalla sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluja sekä toimimalla yhteistyössä julkisen sektorin kanssa.

Sekä osuustoiminta että julkinen toiminta perustuvat demokraattisiin periaatteisiin, niiden omistajuudessa ja vallankäytön rakenteista on kuitenkin eroavaisuuksia. Spearin (2000, s. 508) mukaan asiakasomisteisissa osuuskunnissa omistajina ovat osuuskunnan asiakkaat, jolloin yritys on asiakkaidensa omistama ja voivat täten käyttää päätösvaltaa. Oikeusministeriön (n.d.) mukaan julkisessa toiminnassa valtiovalta perustuu kansansuvereniteettiin ja oikeusvaltioperiaatteeseen, joiden mukaan julkisen vallan on perustuttava lakiin. Suomen perustuslain (731/1999, 2§, 2.1 §) mukaan ”valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta”.

Toisin kuin osuustoiminnassa, jossa asiakkuus ja omistajuus yhdistyvät jäsenyyden kautta, julkisissa palveluissa asiakkuus ei Valtiovarainministeriön (1998, s. 44) mukaan muodosta omistussuhdetta organisaatioon eikä perustu vapaaehtoiseen jäsenyyteen, vaan asiakkaan asema voi olla luonteeltaan kollektiivinen. Julkiset palvelut voivat kohdistua sekä yksilöihin että laajempiin yhteiskunnallisiin kokonaisuuksiin eikä asiakkuus rajaudu yksittäiseen palvelunkäyttäjään. Valtiovarainministeriön (1998) kuvaama julkisen hallinnon kaksoisrooli, jossa vastuu palvelujen järjestämisestä ja toteuttamisesta on samalla toimijalla, korostaa julkisen toiminnan eroa osuustoiminnan jäsenlähtöisestä omistajarakenteesta.

Hyvinvointivaltio muodostaa kontekstin, jossa sekä julkinen sektori että osuustoiminta toimivat. Julkisella sektorilla on perinteisesti ollut keskeinen vastuu hyvinvoinnin tuottamisesta, mutta viime vuosina vaihtoehtoiset toimijat, kuten osuuskunnat, ovat nousseet osaksi tätä kokonaisuutta. Kuten edellä on todettu, hyvinvointivaltio perustuu julkisen vallan vastuuseen kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisesta sekä universaalien palveluiden ja tasa-arvon periaatteisiin (Anttonen ym., 2012, s. 22–24).

Julkunen (2017, s. 48–52) toteaa, että hyvinvointivaltion taustalla nähdään laaja yhteiskunnallinen kompromissi, jonka tavoitteena on turvata kansalaisten hyvinvointi ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Samalla hän tuo esiin hyvinvointivaltion olevan

jatkuvan kritiikin kohteena, mikä on haastanut hyvinvointivaltion toimivuutta. Näin ollen hyvinvointivaltion keskeisten arvojen ja niiden käytännön toteutuksen välillä voidaan nähdä jännitteinen suhde.

Julkunen (2017, s. 134–136) tuo lisäksi esiin, että hyvinvointivaltion käytännön toteutus ei ole yksiselitteistä, vaan siihen liittyy jännitteitä tavoitteiden ja poliittisten ratkaisujen välillä. Käytännössä esimerkiksi sosiaaliturvaa on pyritty sopeuttamaan, vaikka hyvinvointivaltion keskeisiin tavoitteisiin kuuluu kansalaisten turvan varmistaminen. Samanaikaisesti sosiaalimenot eivät ole vähentyneet, mikä osoittaa, että hyvinvointivaltion kehitys on osittain ristiriitaista. Tämä jännite näkyy erityisesti julkisessa toiminnassa, jossa valtio ja kunnat vastaavat hyvinvointipalveluiden järjestämisestä. Käytännössä tämä jännite näkyy siinä, että hyvinvointivaltion tavoitteet, kuten tasa-arvo ja universaalisuus edellyttävät laajoja julkisia resursseja, mutta taloudelliset paineet voivat pakottaa palveluiden sopeuttamiseen tai rajaamiseen.

Julkinen toiminta on keskeisessä roolissa hyvinvoinnin toteutuksessa, sillä julkinen sektori muodostaa keskeisen välineen, jonka kautta hyvinvointivaltion periaatteet toteutuvat käytännössä.

Julkisen sektorin rooli hyvinvointivaltion toteutuksessa näkyy valtion ja kuntien työnjaossa, jossa kunnat vastaavat kansalaisten arkeen liittyvistä peruspalveluista, kun taas valtio ohjaa toimintaa lainsäädännön, rahoituksen ja informaation kautta (Sinervo & Vakkuri, 2012, s. 169–174). Tämä voidaan nähdä yhtenä hyvinvointivaltion periaatteita konkretisoivana tekijänä, sillä julkinen valta on vastuussa perusoikeuksien ja peruspalveluiden toteutumisesta. Suomen perustuslain (731/1999, 22§) mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen, mikä asettaa valtiolle ja julkisille toimijoille vastuun hyvinvointipalvelujen järjestämisestä.

Julkisen sektorin laajuuden ja toiminnan on todettu olevan yhteydessä kansalaisten hyvinvointiin. Aiempi tutkimus viittaa siihen, että julkinen sektori toimii keskeisenä

mekanismina, jonka kautta hyvinvointivaltion periaatteet toteutuvat käytännössä ja vaikuttavat yksilön koettuun hyvinvointiin. Julkinen sektori ei ainoastaan tuota palveluja, vaan vaikuttaa hyvinvointiin myös epäsuorasti tarjoamalla vakaampia työpaikkoja sekä vaikuttamalla yksityisen sektorin palkkatasoon ja työoloihin. Lisäksi julkinen toiminta voi vahvistaa sosiaalista pääomaa ja lisätä taloudellista vakautta, mikä heijastuu laajemmin yhteiskunnan hyvinvointiin (Pacek ym., 2019 s. 1148–1157). Vaikka julkisen sektorin roolia on myös kritisoitu, tämän tutkimuksen perusteella sen yhteys hyvinvointiin näyttää myönteisenä tekijänä.

Julkinen toiminta ja osuustoiminta kytkeytyvät hyvinvointivaltion toteutukseen eri tavoin, mutta täydentävät toisiaan. Edellä mainittujen perusteella julkinen sektori muodostaa hyvinvointivaltion perustan, ja osuustoiminta tarjoaa joustavan vaihtoehdon täydentää julkista palvelutuotantoa erityisesti silloin, kun julkinen sektori ei täysin kykene vastaamaan kaikkiin tarpeisiin. Tässä mielessä osuustoiminta ei korvaa julkista sektoria, vaan voisi toimia hyvinvointivaltion arvojen ja niiden käytännön toteutumisen tukena.

Osuustoiminta on nykyisin ja tulevaisuudessa kytkeytynyt julkiseen sektoriin ja hyvinvointivaltioon, mikä muokkaa järjestelmää kohti osallistavampaa ja yhteisölähtoisempää mallia. Mori (2014, s. 335–347) toteaa osuustoiminnan kehittyvän kohti laajempaa toimintamallia, jossa jäsenten etujen tarjoamisen ohella korostuu vahvemmin yhteiskunnallinen vastuu. Erityisesti yhteisöosuuskunnat suuntaavat toimintansa koko yhteisön hyvinvoinnin edistämiseen, mikä ilmenee myös kansainvälisen osuustoimintaliikkeen (ICA) periaatteissa, joissa korostetaan yhteisövastuuta. Tässä yhteisöosuuskunnat tuottavat yhteisölle hyödykkeitä, joiden piirteinä ovat avoin ja syrjimätön saatavuus myös muille kuin yhteisön jäsenille. Lisäksi tarkastelussa tuodaan esiin, että muutokset julkisten palveluiden järjestämisessä, kuten palveluiden markkinaehtoistuminen, ovat avanneet tilaa yhteisöosuuskunnille. Tämän perusteella voidaan tulkita, että yhteisöosuuskunnat voivat toimia vaihtoehtona sekä

julkiselle että yksityiselle palvelutuotannolle sekä lisätä näin demokraattisuutta ja läpinäkyvyyttä verrattuna markkinapohjaisiin ratkaisuihin.

3.2 Osuustoiminnan tulevaisuus

Tässä luvussa tarkastellaan osuustoimintaa hyvinvointivaltion kehittäjänä. Tarkastelu kohdistetaan erityisesti näiden kahden toimijan välisiin rajapintoihin sekä tilanteeseen, jossa perinteiset julkiset rakenteet kohtaavat kasvavia odotuksia vastata yhteiskunnan sosiaalisiin tarpeisiin. Borzaga ja Galera (2016, s. 31–33) näkevät, että osuuskunnat ovat syntyneet osittain vastauksena julkisen sektorin rajoitteisiin hyvinvointipalvelujen järjestämisessä sekä tarpeeseen vastata kasvaviin sosiaalisiin odotuksiin. Heidän mukaansa osuustoiminnan toiminta-ajatus pohjautuu kansalaisten oma-aloitteiseen toimintaan, jossa palvelujen kehittämisen lähtökohtana on paikallisesti tunnistetut tarpeet sekä yhteisön aktiivinen osallistuminen. Tällaisessa toimintamallissa osuuskunnat eivät ainoastaan täydennä julkista sektoria, vaan toimivat uudistavina ja vaihtoehtoisina ratkaisuja tuottavina toimijoina.

Toisaalta voidaan kuitenkin pohtia, missä määrin osuustoiminta kykenee vastaamaan hyvinvointivaltion monimutkaisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin vai jääkö sen rooli pääasiassa julkista sektoria täydentäväksi. Tutkimuksissa on myös osoitettu, että osuustoiminnalla on sekä vahvuuksia että rajoitteita, jotka heijastuvat sen asemaan yhteiskunnassa (Huybrechts ja Mertens, 2014 s. 196). Tutkimuksessa on tuotu esiin, että sosiaalisten innovaatioiden, kuten osuuskuntien onnistuminen ei ole aina itsestään selvää, vaan on riippuvainen useista tekijöistä. Guzmán ja muut (2024, s. 422) jakavat sosiaalisten innovaatioiden onnistumiseen vaikuttavat tekijät sisäisiin ja ulkoisiin tekijöihin. Sisäisissä tekijöissä he korostuvat resursseja, toimijoiden yhteistyötä ja osaamista, kun taas ulkoisissa tekijöissä korostuvat ympäristö, yhteiskunnallinen tuki ja rahoitus. Tämä korostaa sitä, että osuuskuntien toiminta ja vaikuttavuus eivät määräydy ainoastaan sen oman rakenteen perusteella, vaan myös toimintaympäristön kontekstisidonnaisuudella on merkitystä.

Suomessa on vuonna 2023 toteutettu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden uudistus (SOTE), jolloin vastuu palveluiden järjestämisestä siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Uudistuksen taustalla vallitseva arvopohja, kuten yhdenvertaisuus ja palveluiden saatavuuden turvaaminen, jakaa yhteensopivia arvoja osuustoimintamallin periaatteiden kanssa. Hallituksen esityksessä (HE 241/2020 vp.) osuuskunnat tunnustetaan yhtenä mahdollisena toimijamuotona sosiaali- ja terveyspalveluihin järjestettävässä toiminnan osana. Tämä käy ilmi esimerkiksi esityksen kohdista, joissa todetaan, että hyvinvointialueen toimiessa kilpailutilanteessa markkinoilla toimintaa voidaan järjestää esimerkiksi osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön kautta (HE 241/2020 vp, 131§ perustelut). Lisäksi esityksessä todetaan, että palveluja voidaan hankkia yksityisiltä palveluntuottajilta ilman toimijamuodon rajaamista, mikä mahdollistaa osuuskuntien osallistumisen palvelutuotantoon (HE 241/2020 vp, 12§ perustelut). Tämä viittaa siihen, että lainsäädännön valmistelussa on tavoiteltu organisaatioiden joustavuutta ja eri toimintamuotojen tasapuolista asemaa sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisessa.

Tämä linjaus, jossa osuuskunnat tunnustetaan yhtenä toimintamuotona, näkyy myös voimassa olevassa lainsäädännössä, sillä laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä mahdollistaa palvelujen tuottamisen erilaisissa yhteisömuodoissa myös markkinaehtoisessa toimintaympäristössä. Tämä valmistelussa esitetty linjaus näkyy myös voimassa olevassa lainsäädännössä. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021, 2§) mukaan hyvinvointialueet vastaavat palveluiden järjestämisestä, mutta palveluita voidaan tuottaa yhteistyössä myös yksityisten toimijoiden kanssa. Tämä vahvistaa osuuskuntien asemaa yhtenä paikallisena toimijana sotepalveluiden järjestämisessä.

Osuuskunnat voivat avata julkisen vallan usein hoitamien tehtävien toteuttamiseen yhteiskuntavastuullisella tavalla esimerkiksi sote-palveluiden kautta toimimalla julkisen vallan yhteiskuntavastuullisina kumppaneina. Tarjoomo-osuuskunnan

kehittämishankkeessa, joka toteutettiin Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoituksella käy ilmi, että tavoitteena oli luoda sähköinen palveluhaku, jonka kautta eri toimijoiden palvelut kohtaavat samassa paikassa ja ovat helpommin löydettävissä. Tällaiset ratkaisut voivat erityisesti tukea ikäihmisten elämänlaatua sekä vahvistaa samalla palveluntarjoajien näkyvyyttä ja toimintaedellytyksiä (Työ- ja elinkeinoministeriö, n.d.). Toimintamallin merkitystä korostaa lisäksi se, että Tarjoomon verkkosivujen mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen ja Tarjoomon välinen yhteistyö alkoi vuonna 2023 (Tarjoomo, n.d.). Tämä viittaa siihen, että osuustoiminnallisia ratkaisuja voidaan integroida osaksi julkista palvelujärjestelmää, mikä näkyy Tarjoomon toiminnassa. Hyvinvointialueilla on lisäksi lakisääteinen velvollisuus edistää hyvinvointia ja terveyttä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021).

Hyvinvointivaltion tehtävien laajentuessa ja palvelujärjestelmän monimutkaistuessa osuustoiminnan rooli ei näydy yksiselitteisesti pelkästään julkista sektoria täydentävänä. Tutkimuksen mukaan sosiaalisten osuuskuntien asema on muotoutunut vahvasti institutionaalisten rakenteiden ja erityisesti lainsäädännön kautta. Esimerkiksi Italiassa laki (381/1991) mahdollisti sosiaalisten osuuskuntien integroitumisen osaksi hyvinvointijärjestelmää, mikä loi pohjan osuuskuntien toimimiselle osana julkista sektoria. Samalla kehityksessä voidaan nähdä jännitteitä, sillä sosiaalisten osuuskuntien toiminta on sidoksissa julkisiin sopimuksiin, mikä on lisännyt palvelujen tarjontaa, mutta samalla rajoittanut niiden autonomiaa. Tutkimuksessa tuodaan esiin, että osuuskunnat toimivat julkisten palveluiden toteuttajina, jolloin niiden mahdollisuudet vaikuttaa palvelujen sisältöön ovat rajalliset (Borzaga ja Galera, 2016, s 37–40). Samalla voidaan kuitenkin pohtia, missä määrin osuustoiminnan mahdollisuudet jäävät riippuvaisiksi julkisen sektorin rahoituksesta. Tällöin osuustoiminta toimii enemmän hyvinvointivaltiota täydentävänä kuin sitä uudistavana toimijana.

4 Johtopäätökset

Tutkimuksessa tarkasteltiin osuustoiminnan roolia hyvinvointivaltion kontekstissa sekä arvioida, millä tavoin osuustoiminta voi täydentää hyvinvointivaltion palvelujärjestelmää tilanteissa, joissa perinteinen julkinen sektori kohtaa kasvavia paineita. Tutkielma toteutettiin kirjallisuuskatsauksena, jossa tarkasteltiin hyvinvointivaltion kehitystä, siihen kohdistuvia haasteita sekä osuustoiminnan mielenmaisemaa suhteessa julkiseen toimintaan.

Tutkielman perusteella voidaan todeta, että hyvinvointivaltion toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi sekä rakenteellisesti että toiminnallisesti. Julkiseen sektoriin kohdistuvat resurssipaineet, väestön ikääntymisestä seuraava palvelutarpeiden kasvu sekä julkisen talouden kestävyysvaje ovat lisänneet tarvetta etsiä vaihtoehtoisia ja täydentäviä toimintamalleja hyvinvoinnin tuottamiseen. Tämän seurauksena hyvinvoinnin tuottaminen ei näyttäydy yksinomaan julkisen sektorin vastuuksi, vaan se näyttäytyy tulevaisuudessa yhä selkeämmin monitoimijaisena kokonaisuutena, jossa eri sektorien väliset rajapinnat ja yhteistyösuhteet korostuvat.

Osuustoiminta voidaan tämän tarkastelun perusteella nähdä yhtenä potentiaalisena toimintamallina, joka kykenee täydentämään julkista palvelujärjestelmää erityisesti paikallisiin tarpeisiin vastaamisessa. Sen jäsenlähtöinen ja yhteisöllinen toimintalogiikka mahdollistaa palveluiden kehittämisen konteksteissa, jossa julkinen sektori ei yksin kykene vastaamaan kaikkiin tarpeisiin. Lisäksi osuustoiminnan identiteetti ja mielenmaisema näyttää erityisen merkittävänä tilanteissa, joissa korostuvat yhteisölähtöisyys, osallistuminen ja paikallinen hyvinvointi.

Tämän tutkielman perusteella voidaan esittää, että osuustoiminta ei korvaa julkista sektoria toimijana hyvinvointivaltion rakenteessa, vaan enemmän sitä täydentävänä ja osin uudelleen jäsentävänä toimintalogiikkana. Sen merkitys konkretisoituu monitoimijaisen hyvinvoinnin tuotannon vahvistamiseen, jossa vastuu ja toimijuus jakautuvat yhä useamman toimijan kesken. Tämän perusteella osuustoiminnan rooli voi

korostua erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa paikallisuus, osallistavuus ja yhteisöllähtöisyys eivät ole ainoastaan arvoja, vaan nousevat ratkaiseviksi edellytyksiksi tulevaisuudessa palveluiden toimivuudelle ja yhdenvertaisuudelle. Perusteltua on kuitenkin pohtia, missä määrin osuustoiminta kykenee uudistamaan hyvinvointivaltiota ja missä määrin sen rooli jää julkista sektoria täydentäväksi toimintamuodoksi.

Osuustoiminnan rooliin ja vaikuttavuuden arviointi hyvinvointivaltion kontekstissa edellyttää entistä systemaattisempaa tutkimusta, mikä korostui tarkastellussa kirjallisuudessa. Kiinnostus osuustoiminnallisiin ratkaisuihin kasvaa edelleen hyvinvointivaltion kohdatessa rakenteellisia haasteita, mikä lisää tarvetta arvioida niiden toimivuutta osana palvelujärjestelmää. Tutkielman aikana syntyi monia eri jatkotutkimusideoita, mutta jatkotutkimuksessa olisi hyödyllistä tarkastella osuustoiminnan roolia käytännön tasolla esimerkiksi tapaustutkimusten avulla sekä arvioida sen vaikuttavuutta laajemmin ja yhteiskunnallista roolia eri toimintaympäristöissä.

5 Lähteet

- Akturan, A. (2025). *The relationship among CSR motives, perceived CSR authenticity, corporate credibility, and legitimacy: An empirical study*. *Journal of Academic Approaches*.
Noudettu osoitteesta 4.5.2026 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/4484175>
- Andersen, T.M. (2008). *Pohjoismainen malli- tulevaisuuden näkymät ja haasteet*.
Yhteiskuntapolitiikka. <https://www.julkari.fi/server/api/core/bitstreams/578cc01b-426e-45c6-92ca-8d2982337559/content#:~:text=Pohjoismainen%20hyvinvointivaltiomalli&text=Eriytispiirteensä%20on%20julkisten%20palvelujen%20korkea,olevil%20le%2C%20on%20verrattain%20korkea>.
- Anttonen, A., Haveri, A., Lehto, J., & Palukka, H. (toim.). (2012). *Julkisen ja yksityisen rajalla: Julkisen palvelun muutos*. Tampere University Press.
<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/101927>
- Borzaga, C., & Galera, G. (2016). Innovating the provision of welfare services through collective action: The case of Italian social cooperatives. *International Review of Sociology*, 26(1), 31–47. Noudettu 14.4.2026
osoitteesta <https://doi.org/10.1080/03906701.2016.1148336>
- Carroll, A. B. (2021). Corporate social responsibility: Perspectives on the CSR construct's development and future. *Business & Society*, 60 (6), 1258-1278. <https://journals-sagepub-com.proxy.uwasa.fi/doi/pdf/10.1177/00076503211001765>
- Euroopan komissio. (2011). *Yritysten yhteiskuntavastuuta koskeva uudistettu EU :N strategia vuosiksi 2011-2014*. Noudettu 27.4.2026 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0681>
- Guzmán, C., Valiente, L., & Santos, F. J. (2024). Linking cooperatives and social innovation. Teoksessa J. N. Warren, L. Biggiero, J. Hübner, & K. Ogunyemi, *The Routledge Handbook of Cooperative Economics and Management* (1. p., s. 420–432). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781003449850-33>

- Hämäläinen, J., Lindh, J., & Kainulainen, J. (2026). Kansalaisosallisuuden lupaus ? Kohti osallistavan hyvinvointivaltion paradigmaa. Kunnallisan kehittämissäätiö. . Noudettu 24.4.2026 osoitteesta <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2026/01/finalversio-julkaisu-68-tavutuksella.pdf>
- Harisalo, R., Aarrevaara, T., Stenvall, J., & Virtanen, P. (2007). *Julkinen toiminta – julkinen politiikka*. Tampere University Press.
- HE 241/2020 vp. (2020). Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä koskevaksi lainsäädännöksi. Finlex. Noudettu 14.4.2026 osoitteesta https://www.finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2020/241#OT1_OT3_OT0_OT7_OT6
- Huybrechts, B., & Mertens, S. (2014). The relevance of the cooperative model in the field of renewable energy. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 85 (2), 193-212. Noudettu 14.4.2026 osoitteesta <https://doi.org/10.1111/apce.12038>
- International Cooperative Alliance. (n.d). *Cooperative identity*. <https://ica.coop/en/cooperatives/cooperative-identity>
- Johanson, J.-E., Liljeroos-Cork, J., Stenvall, J., Pekkola, E., & Rossi, P. (2022). Julkisen toiminnan luonne ja sen uudistamisen tavat. Teoksessa H. Kalliomäki, I. Karppi & N. Mäntylä (toim.), *Julkinen toiminta murroksessa*. (s. 34-48). Tampereen ja Vaasan yliopistojen hallintotieteiden valintakoeteos 2022. Vaasan yliopisto. <https://osuva.uwasa.fi/server/api/core/bitstreams/752a8080-b0a4-4ef0-a016-97b86e502d5f/content>
- Julkunen, R. (2017). *Muuttuvat hyvinvointivaltiot: Eurooppalaiset hyvinvointivaltiot reformoitavina*. Jyväskylän yliopisto. https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_55748
- Juutinen, S. (2016). *Strategisen yritysvastuun käsikirja*. Talentum Pro. Noudettu 27.4.2026 osoitteesta <https://tritonias.finna.fi/Record/tria.350364?sid=5327220019>
- Kananen, J. (toim.). (2017). *Kilpailuvallion kydyssä: Suomen hyvinvointimallin tulevaisuus*. Gaudeamus.
- Kangas, E., Joensuu-Salo, S., & Viljamaa, A. (2024). Is CSR a solution for crisis? Assessing the impact of three CSR dimensions on SME performance in the Nordic context. *Baltic*

Journal of Management, 20(6), 1–19. Noudettu 27.4.2026 osoitteesta

<https://doi.org/10.1108/bjm-04-2024-0156>

Karjalainen, M.-M. (2002). *Osuustoiminnan kansainväliset periaatteet*. Osuustoiminnan ammattilehti. https://www.pellervo.fi/otlehti/ot2_07/periaatteet.htm

Köppä, T., Suomela, K., Tenaw, S., Karhu, S., & Hytinkoski, P. (toim.). (2026). *Kooperatiivi yhteistoiminnan kehittäjänä- Taloudellisen yhteistyön ja osuustoiminnan tutkimuksen seuran neljä vuosikymmentä* (Raportteja 252). Helsingin yliopisto.

<https://helda.helsinki.fi/items/d601d102-a9df-4ec7-ae92-7ade714f95ad>

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021. (2021). Finlex. Noudettu

14.4.2026 osoitteesta https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2021/612#chp_1

Latif, K.F. & Saijjad, A. (2018). Measuring corporate social responsibility : A critical review of survey instruments. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 25. Noudettu 27.4.2026 osoitteesta

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/csr.1630>

Laurinkari, J. (2014). *Osuustoiminta utopiasta kansainvälisen yrittämisen muodoksi*. Helsinki.

Laurinkari, J. (2022). *Osuustoiminnan arvot ja ihmiskuva*. Kompassi ry.

<https://www.kompassi.org/wp-content/uploads/2022/12/Osuustoiminnan-arvot-ja-ihmiskuva-verkko.pdf>

Leoni, B. (1961). *Freedom and the law*. Nash Publishing.

https://cdn.mises.org/Freedom%20and%20the%20Law_4.pdf

Mäenpää, P., & Faehnle, M. (2021). 4. sektori: *Kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon, muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa*. Vastapaino

Mori, P. A. (2014). Community and cooperation: The evolution of cooperatives towards new models of citizens' democratic participation in public services provision. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 85(3), 327-352. Noudettu 8.4.2026 osoitteesta

<https://doi.org/10.1111/apce.12045>

Morner, M., & Wälder, N. (2013). Auf dem Weg zu einem kooperativen Menschenbild:

Überlegungen zur Organisation der Kooperation / Towards a cooperative idea of man in organizations. *Zeitschrift für Wirtschafts- und Unternehmensethik*, 14.

<https://www.proquest.com/abicomplete/docview/1560339891/fulltext/C6E7CBA95B4B4AD9PQ/2?accountid=14797&sourcetype=Scholarly%20Journals>

NCBA CLUSA. (n.d). *The 7 cooperative principles*. <https://ncbaclusa.coop/resources/7-cooperative-principles/>

Nielsen, A. E. & Andersen, S. E. (2018). Corporate Social Responsibility. (Toim.), *The International Encyclopedia of Strategic Communication*. John Wiley & Sons. Noudettu 27.4.2026 osoitteesta

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781119010722.iesc0051>

Niemelä, J. (2019). *Järjestöt sote-Suomea rakentamassa*. KAKS – Kunnallisan kehittämissäätö. Noudettu 27.4.2026 osoitteesta https://kaks.fi/wp-content/uploads/2019/05/niemela_jarjestot-sote-suomea-rakentamassa.pdf

Niemelä, J. (2019). *Järjestöt sote-Suomea rakentamassa*. Kunnallisan kehittämissäätö. Noudettu 24.4.2026 osoitteesta https://kaks.fi/wp-content/uploads/2019/05/niemela_jarjestot-sote-suomea-rakentamassa.pdf

Nieminen, A. (2018). Kilpailuvaltio ja hyvinvointipolitiikka. *Janus Sosiaalipolitiikan Ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti*, 26(1), 90-92. Noudettu 24.4.2026 osoitteesta <https://journal.fi/janus/article/view/67746>

Osuuskuntalaki 421/2013. (2013). <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2013/421>

Osuuskuntien keskusjärjestö Pellervo ry. (n.n.). *Tietoa osuustoiminnasta ja osuuskunnasta*. Pellervo. <https://pellervo.fi/tietopankki/>

Osuustoiminnan neuvottelukunta. (2011). *Osuustoiminnan arvot ja periaatteet 2000-luvulle* (4.painos). https://pellervo.fi/storage/digikirjasto/osuust_periaatteet.pdf

Pacek, A., Radcliff, B., & Brockway, M. (2019). Well-being and the democratic state: *How the public sector promotes human happiness*. Social Indicators Research. Noudettu 5.3.2026 osoitteesta <https://link-springer-com.proxy.uwasa.fi/content/pdf/10.1007/s11205-018-2017-x.pdf>

Pellervo ry. (2024). OT-Vuosikirja 2024. *Ytimenä kestävä liiketoiminta*. Helsinki

Pellervo. (2024). 10 suomalaista maailman 300 suurimman osuustoimintayrityksen joukossa. <https://pellervo.fi/uutiset/2024/01/26/10-suomalaista-maailman-300-suurimman-osuustoimintayrityksen-joukossa/>.

- Pellervo. (n.d.). *Co-operative as a business model*. <https://pellervo.fi/en/english/co-operative-business-model/>
- Polo-Garrido, F., & Fouche, K. (2025). *Cooperative identity: A review and future research agenda*. *International Journal of Co-operative Accounting and Management*, 8. <https://www.smu.ca/webfiles/IJCAMVol8No1Polo-Garrido.pdf>
- Puusa, A., Hokkila, K., & Varis, A. (2016). *Indivuduality vs. communality- A ner dual role of co-operatives?* *Journal of Co-operative Organization and Management* 4 (2016) 22-30. <https://www.sciencedirect-com.proxy.uwasa.fi/science/article/pii/S2213297X16300027?via%3Dihub>
- Raija Julkunen (2017): *Muuttuvat hyvinvointivaltiot: Eurooppalaiset hyvinvointivaltion reformoitavina*. Noudettu 5.3.2026 osoitteesta https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_55748
- Saari, J. (2005). *Hyvinvointivaltio: Suomen mallia analysoimassa*. Gaudeamus.
- Saari, J. (2011). *Hallitus on aina oikeassa (väärässä)*. *Eriarvoisuus 2000-luvun välikysymyskeskusteluissa*. *Janus*, 19 (4), 308-325. <https://journal.fi/janus/article/view/50630/15354?acceptCookies=1>
- Saari, J. (2017). *Sosiaaliturvariippuvuus: Sosiaalipummit oleskeluyhteiskunnassa?* Tampere University Press.
- Saari, J. (2023). *Hyvinvointivaltion mahdollisuudet murroksessa*. *Yhteiskuntapolitiikka*, 88(1). Noudettu 24.4.2026 osoitteesta <https://www.julkari.fi/server/api/core/bitstreams/431a1a94-cfe1-4ba7-a0ba-f913042ba268/content>
- Saari, J. (2024). *Harvinainen hetki : Hyvinvointivaltio valintakauhassa*. Kunnallisalan kehittämissäätö. Noudettu 24.4.2026 osoitteesta https://storage.googleapis.com/aini-julkaisut/PDF/julkaistavissa-11-11-2024-klo-11-polemia-128_harvinainen-hetki-hyvinvointivaltio-valinkauhassa-2.pdf
- Saikkonen, P. (2022). *Uusia kulmia hyvinvointivaltioon*. *Yhteiskuntapolitiikka*, 87(3). Noudettu 24.4.2026 osoitteesta <https://www.julkari.fi/items/04343613-7b10-464e-9d53-6a3fa84f410c>

- Sinervo, L.-M., & Vakkuri, J. (toim.). (2012). *Inhimillinen kuntatalous: Kunnallistalouden emeritaprofessori Tuija Rajalan juhlakirja*. Tampereen yliopisto.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2017). *Työpaja- muistiinpanot: Asumisperusteinen sosiaaliturva ja hyvinvointivaltio*. <https://stm.fi/documents/1271139/3276179/Työpaja+l+-+muistiinpanot.pdf/16da4b29-b8b4-40a8-990d-a05f6031159b>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2021). Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisarkkitehtuuri. https://stm.fi/documents/1271139/48496181/Hyvinvoinnin+ja+terveyden+edist%C3%A4misen+kokonaisarkkitehtuuri_2021_11.pdf/
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2026, 24. helmikuuta). *Hyvinvointialueet vastaavat sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen järjestämisestä*. Noudettu 11.3.2026 osoitteesta <https://stm.fi/hyvinvointialueet>.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (n.d). *Historiaa-Sosiaali- ja terveysministeriö*. <https://stm.fi/ministerio/historiaa>
- Spear, R. (2000). The co-operative advantage. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 71. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1467-8292.00151>
- Tajoomo. (n.d.). *Meistä*. Noudettu 14.4.2026 osoitteesta <https://tarjoomo.fi/meista/>
- Talvio, C., & Välimaa, M. (2004). *Yhteiskuntavastuu ja johtaminen*. Edita
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (n.d.). *Yhteiskuntavastuu*. <https://tem.fi/yhteiskuntavastuu>
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (n.d). *Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoittaman hankkeen kuvaus: Tarjoomo-verkoston palveluhaun kehittäminen ikäihmisille*. Noudettu 14.4.2026 osoitteesta <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=A76183>
- Valtioneuvosto. (20.6.2023). *Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma*. Valtioneuvosto. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/a89b334b-2f1e-4b41-bd97-ff91a7449a7a/content>
- Valtiovarainministeriö. (1998). *Julkisen sektorin laatulinjauksia*. Edita <https://www.finna.fi/Record/fikka.3857939>
- Valtiovarainministeriö. (2.10.2023). Valtiovarainministeriön kestävyysvajelaskelmien menetelmäkuvaus. Noudettu 5.3.2026 osoitteesta:

<file:///Users/jasminkoskela/Downloads/Valtiovarainministeri%C3%B6n%20kest%C3%A4vyysvajelaskelmien%20menetelm%C3%A4kuvaus.PDF>

Valtiovarainministeriö. (n.d). *Kuntien tehtävät ja toiminta*. Noudettu 11.3.2026 osoitteesta <https://vm.fi/kuntien-tehtavat-ja-toiminta>.

Van Gerven, M. (2024). Hyvinvointivaltion tulevaisuus: Tunnelivisiosta kohti oikeudenmukaisempaa ja kestävämpää hyvinvointivaltiota. *Yhteiskuntapolitiikka*, 89(4), 417–421. Noudettu 24.4.2026 osoitteesta <https://www.julkari.fi/server/api/core/bitstreams/feb9f24d-e4c6-4a58-a69c-92d903357f39/content>

Wenzel, M., Trittin-Ulbrich, H., Edinger-Schons, L.M., Castelló, I., & de Bakker, F. G. A. (2025). *Toward holistic stakeholder engagement : Integrating participation, inclusion, and democracy*. *Business & Society*, 64(6), 1055-1076. Noudettu 27.4.2026 osoitteesta <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/00076503251341209>